

Hvordan vælge
bæredygtigt i
anlægsprojek-
terne?

VEJLEDNING I BÆREDYG- TIGHED

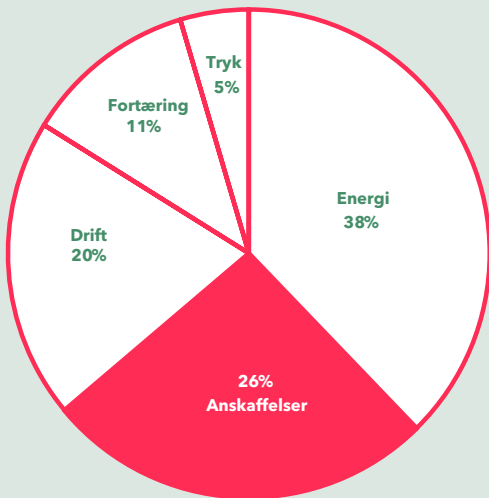
- gensidig respekt,
ordentlighed & lokal handling

Bispebjerg-
Brønshøj
Provsti

Provstiets samlede klimapåvirkning

Estimeret andel af CO₂-udledning for Bispebjerg-Brønshøj provsti, baseret på Københavns Stifts casekatalog med CO₂-kortlægning af 5 udvalgte sogne 'Kortlægning og reduktion af CO₂-udledning i Københavns Stift' (2021).

Bilag til provstiets vejledning i bæredygtighed

1. 'Oversigt over bæredygtighedskrav i mindre projekter' - excel-ark målrettet udbud til håndværkere, hvor der ikke er en rådgiver på projektet.
2. 'Bæredygtighedsindsatser i renoveringsprojekter' - word-dokument målrettet opgaver, hvor der er tilknyttet en rådgiver.

Bæredygtighed i provstiets anlægsprojekter

I Bispebjerg-Brønshøj Provsti arbejder vi på at træffe valg, der bidrager til den grønne omstilling. Derfor har vi netop opstillet en række bæredygtighedskrav, som vi vil bruge, når vi vurderer ansøgninger om anlægsmidler. Med denne vejledning understøtter vi arbejdet med at vælge de bæredygtige løsninger og få bæredygtighedskravene ud at leve i anlægsprojekterne.

Op mod 75 % af provstiets samlede CO₂-udledning stammer fra sognenes energiforbrug, renovering og daglige bygningsdrift. En tredjedel af det er CO₂-udledning fra anskaffelser, hvor produkter og materialer til byggeprojekter fylder størstedelen. Når der udskiftes tag på en kirke, indkøbes nye møbler eller renoveres indvendigt i menighedslokalerne, udgør CO₂-udledningen fra materialerne altså en betydelig andel i sognets samlede klimapåvirkning.

Ordentlighed og respekt

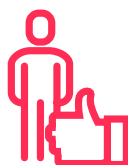
Når vi snakker bæredygtighed, handler det dog ikke kun om CO₂-udledningen nu og her. Det handler også om ansvarlighed i vores forbrug af ressourcer, og respekt for de mennesker der indgår i byggeriets værdikæde. Med provstiets bæredygtighedsmål tager vi ansvar for at vurdere projekterne på både den økonomiske, den miljømæssige og den sociale ansvarlighed.

Cirkulært byggeri og materialer

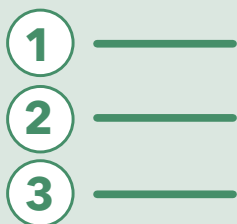
Klimapåvirkning

Sociale minimumsforhold

Klimamålene

I 2020 blev der i EU sat mål om CO₂-neutralitet i 2050, i Danmark fik vi en klimalov med mål for 70 % reduktion i 2030, og også Folkekirken satte gang i initiativer for at bidrage til den grønne omstilling. Stiftsrådet i København vedtog i december 2020 en klimapolitik for Københavns Stift.

Provstiets bæredygtighedskrav

Bispebjerg-Brønshøj Provsti tager med sin strategi for grøn omstilling afsæt i den landsdækkende klimainsats i folkekirken. Med de konkrete bæredygtighedsmål indenfor cirkulært byggeri, klimapåvirkning og sociale minimumsforhold sætter provstiet retningen for mere bæredygtighed i anlægsprojekter. Kravene genbesøges af provstiusvalget hvert år, og vil løbene blive revideret.

Udbudsvejledningerne

For at undersøgte indsatsen er der blevet udviklet et sæt vejledninger, der udfolder bæredygtighedskravene med konkret vejledning til nødvendig dokumentation og formål med kravene. Vejledningerne er en hjælp til menighedsrådet og består af en lightudgave i excel-format, der skal understøtte bæredygtighedsdokumentation i opgaver udbudt direkte til entreprenører. Desuden en udgave med vejledning målrettet dialogen med rådgiver i lidt større opgaver. Og nærværende vejledning, som udfolder formål og baggrund yderligere.

Fra visioner til konkrete bæredygtighedstiltag

I Bispebjerg-Brønshøj Provsti arbejder vi på at træffe valg, der bidrager til den grønne omstilling. Derfor har vi netop opstillet en række bæredygtighedskrav, som vi vil bruge, når vi vurderer ansøgninger om anlægsmidler. Med denne vejledning understøtter vi arbejdet med at vælge de bæredygtige løsninger og få bæredygtighedskravene ud at leve i anlægsprojekterne.

Op mod 75 % af provstiets samlede CO₂-udledning stammer fra sognenes energiforbrug, renovering og daglig drift. Når der udskiftes tag på en kirke, indkøbes nye møbler eller renoveres indvendigt i menighedslokalerne har CO₂-udledningen fra materialerne en betydelig andel i sognets samlede klimapåvirkning.

Ordentlighed og respekt

Når vi snakker bæredygtighed, handler det dog ikke kun om CO₂-udledningen nu og her. Det handler også om ansvarlighed i vores forbrug af ressourcer og respekt for de mennesker, der indgår i byggeriets værdikæde. Med provstiets bæredygtighedsmål tager vi ansvar for at vurdere projekterne på både den økonomiske, den miljømæssige og den sociale ansvarlighed.

Cirkulært byggeri og materialer

- minimere affald og
øget genanvendelse

Cirkulært byggeri og materialer

Formålet med cirkularitet i byggeriet er at understøtte en højere grad af genbrug og genanvendelse fremfor brug af nye materialer, og en høj grad af affaldsgenerering.

I anlægsprojekterne bør fokus derfor være på, at bruge materialer der kan genanvendes i fremtiden, sikre en høj genanvendelsesgrad fra byggeaffaldet og minimere brugen af skadelig kemi. Det kan understøttes med følgende indsatser:

Et element i projektet skal være beviseligt cirkulært

At arbejde med de cirkulære løsninger i projektet begrænser forbruget af nye ressourcer og hjælper til at skubbe på omstillingen af byggebranchen til at arbejde mere cirkulært i praksis.

Angiv produkter som er genbrug, cradle2cradle-certificeret, har en tilbagebetalingsordning eller lignende cirkulære egenskaber.

Robuste materialevalg og behandlinger

Overfladebehandlinger har stor indflydelse på holdbarheden af materialer, deres egenskaber til at håndtere fugt og muligheden for at genbruge det underliggende materiale i fremtiden.

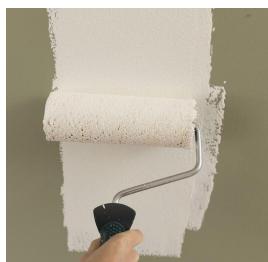
Der vælges overfladebehandlinger som sikrer levetiden af bygningsdele. Overfladebehandlingen skal naturligvis vælges efter bygningsdelens funktion, det bagvedliggende materiale, og om vand skal holdes ude, kunne transporteres en vej eller flere veje.

Indvendigt kan fx vælges en diffusionsåben lermaling på en murstensvæg fremfor plastikmaling. Udvendigt træværk kan fx males med linoliemaling.

Cirkularitet i affaldshåndtering

Den praktiske håndtering af affald har stor betydning for genanvendelsesgraden. I Danmark har vi forholdsvis gode systemer til sortering og håndtering af vores affald, men målet er at få en endnu større andel af det der kan blive til affald, genbrugt direkte eller genanvendt som erstatning for nye materialer. Gips kan fx når det bliver håndteret korrekt genanvendes i produktion af ny gips.

70 % nyttiggørelse af ikke farligt affald, herunder mest mulig genbrug. Der skal afleveres en opgørelse over affaldsmængder og bortskaffelse fordelt på genbrug, genanvendelse, forbrænding og deponi.

Miljøfarlige stoffer

En af de store hindringer for genbrug af materialer er miljøfarlige stoffer, der enten gør det umuligt eller urentabelt at sanere og afrense til genbrug. Den høje grad af miljøfarlige stoffer i byggeriet har desuden en negativ konsekvens for indeklima og arbejdsmiljø.

Minimum 50 % af produkter med sikkerhedsdatablad skal have miljømærkning. (Obs. tilsætningsstoffer i artikler som træ, plast mv.)

Det betyder bl.a. at der skal vælges miljømærkede malings-, spartel-, fuge og skumprodukter. Og at der er krav indholdsstoffer i plast, træ og træbaserede produkter.

fair ■ stone

Ansvarsbevidst ressourceindvinding

De nye materialer vi indbygger skal komme fra ansvarlig produktion, så vi med vores efterspørgsel understøtter så sund en værdikæde som muligt. På den måde tager vi hensyn til både naturen og andre mennesker, når vi køber nyt.

Al træmateriale skal stamme fra en dokumenteret ansvarlig skovdrift, eller være genbrugstræ med dokumentation.

Al natursten skal være produceret uden brug af børne- og tvangsarbejde, eller være genbrugssten med dokumentation.

Linoleums- og laminatgulve skal være certificeret, certificerede klinker foretrækkes og metal skal have en angivelse af andel genbrugt materiale.

Klima- påvirkning

- begrænse
CO₂-udledning

Klimapåvirkning fra materialer

Formålet med indsatsen er at sikre opmærksomhed omkring produkters klimapåvirkning og tilvejebringe dokumentation for de mest belastende produkters CO₂-udledning.

Det kan gøres ved at skabe større bevidsthed om forskellige materialer eller produkters samlede CO₂-udledning. Data om produkterne kan findes i branche- eller produkt-specifikke miljøvaredeklarationer (EPD'er). En EPD (Environmental Product Declaration) bruges til at dokumentere et materiale eller produkts miljømæssige egenskaber på baggrund af en samlet livscyklusvurdering fra vugge til grav. Dokumentationen indeholder oplysninger om energi- og ressourceforbrug, affaldsgenerering og miljöpåvirkning fra produktion, anvendelse og bortskaffelse. Der kan også indgå miljöpåvirkning fra potentielt genbrug eller genanvendelse.

I EPD'en kan aflæses en række miljöpåvirkninger fx global opvarmning, forsurening, næringssaltsbelastninger og forbrug af vedvarende og ikke-vedvarende energiresourcer. I forhold til målsætningen om at nedbringe CO₂-udledningen i det enkelte sogn er den samlede klimapåvirkningen i form af CO₂-ekvivalenter særligt interessant. En EPD er en vigtig kilde til viden om produktionsmetoder, indhold og håndtering af materialer i den proces en byggevarer gennemgår inden den kan installeres på byggepladsen. EPD'er ligger til grund for de livscyklusvurderinger der er en del af bygningsreglementet for nybyggeri.

CO2-UDLEDNING

Det skal være muligt fremadrettet at træffe beslutninger på baggrund af vurdering og dokumentation af livscyklus for materialevalg.

Der skal afleveres epd'er og mængdeopgørelser for de tunge byggematerialer, som typisk har den største samlede CO2-udledning i et byggeri.

Mursten skal have epd og mængdeopgørelse.

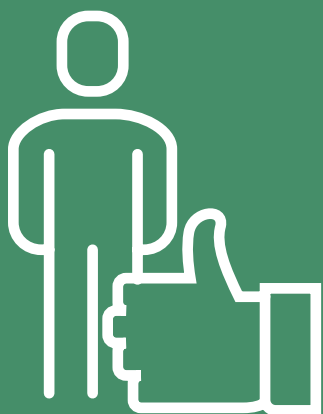
Beton skal have epd og mængdeopgørelse.

Isoleringsmaterialer skal have epd og mængdeopgørelse.

Stål skal have mængdeopgørelse fordelt på ståltype.

Sociale minimums- forhold

- danske lønninger,
sikkerhed og sund-
hed på pladsen

Sociale minimumsforhold

Formålet med indsatsen er at bidrage til både ordentlige løn- og arbejdsvilkår og et sundt arbejdsmiljø for alle beskæftigede i projektets værdikæde.

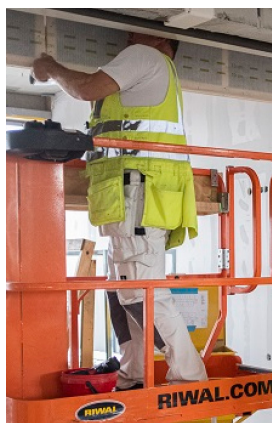
Lige løn- og arbejdsvilkår

I Danmark er løn- og arbejdsvilkår ikke nedskrevet ved lov, men bliver aftalt mellem arbejdsgiver og arbejdstager. Det sker på flere områder gennem kollektive overenskomster, men det er ikke en selvfølge at fx udenlandske arbejdstagere arbejder under samme vilkår som tilsvarende danske. Med arbejdsklausuler er det muligt at sætte rammen for de beskæftigede tilsvarende et lovmæssigt forhold eller en overenskomst.

En arbejdsklausul vil være et kontraktvilkår mellem udbyder af opgaven og en privat leverandør, som fx skal sikre at ansatte hos leverandøren og eventuelle underleverandører, samt underleverandørernes eventuelle underleverandører, og hele vejen igennem en eventuel kæde er sikret løn (her-

under særlige ydelser), arbejdstid og andre arbejdsvilkår, som ikke er mindre gunstige end dem, der gælder for arbejde af samme art i henhold til en kollektiv overenskomst indgået af de inden for det pågældende faglige område mest repræsentative arbejdsmarkedsparter i Danmark, og som gælder på hele det danske område.

Al arbejdskraft på løn- og arbejdsvilkår svarende til den gældende overenskomst på området i Danmark.

Substitution af farlige stoffer i arbejdsmiljøet

Kemiske stoffer og materialer fylder meget i byggeriet og i produktion af byggevarer. Og de udgør en stor sundhedsrisiko i arbejdsmiljøet, hvis de ikke håndteres korrekt. Substitution af farlige stoffer og materialer med mindre skadelige alternativer imødekommer disse sundhedsrisici.

Det er lovpligtigt, at farlige stoffer og materialer på arbejdspladsen skal fjernes, erstattes eller begrænses til et minimum, men det betyder ikke, at man som bygherre har garanti for at reglerne bliver efterfulgt. Ved at kræve dokumentation for substitution af farlige stoffer eller materialer får bygherre styr på, hvilke stoffer der er anvendt i byggeriet, og hvor der er truffet valg, der har nedbragt stoffer og materialer med skadeligt indhold.

I Arbejdsmiljøloven er der krav om at arbejde med stoffer og materialer er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlige, og med henvisning til den har Arbejdstilsynets bekendtgørelse nr. 381 om stoffer og materialer krav om substitution. Substitution for farlige stoffer og materialer på arbejdspladsen har baggrund i EU-forordningen REACH der bl.a. indeholder kandidatlisten med særligt problematiske stoffer.

Entreprenøren skal dokumentere brug af kemiske stoffer og materialer med sikkerhedsdatablade. Stoffer og materialer med sikkerhedsdatablade er klassificeret som farlige i CLP-forordningen (mærket med farepiktogrammer), er langsomt nedbrydelige, eller er på kandidatlisten over særligt problematiske stoffer.

For formolie, støvbinder, betonforsejling og epoxy skal entreprenøren dokumentere hvilke produkter der er brugt som substitution for de farlige produkter.

Udarbejdet af
Ekolab for Bispebjerg-Brønshøj Provsti

Version 0.9
25. oktober 2023

